

Zuiveringskring Zaandam-Oost

Startdocument

DUURZAAMHEIDSTUDIE **waterketen**

Uit te voeren door:

NIDO

PWN

Gemeente Zaanstad

Gemeente Landsmeer

Gemeente Oostzaan

Hoogheemraadschap Uitwaterende Sluizen

Met medewerking van:

Gemeente Waterland

Waterschap De Waterlanden

Rijkswaterstaat

STOWA

Provincie Noord Holland

INHOUDSOPGAVE

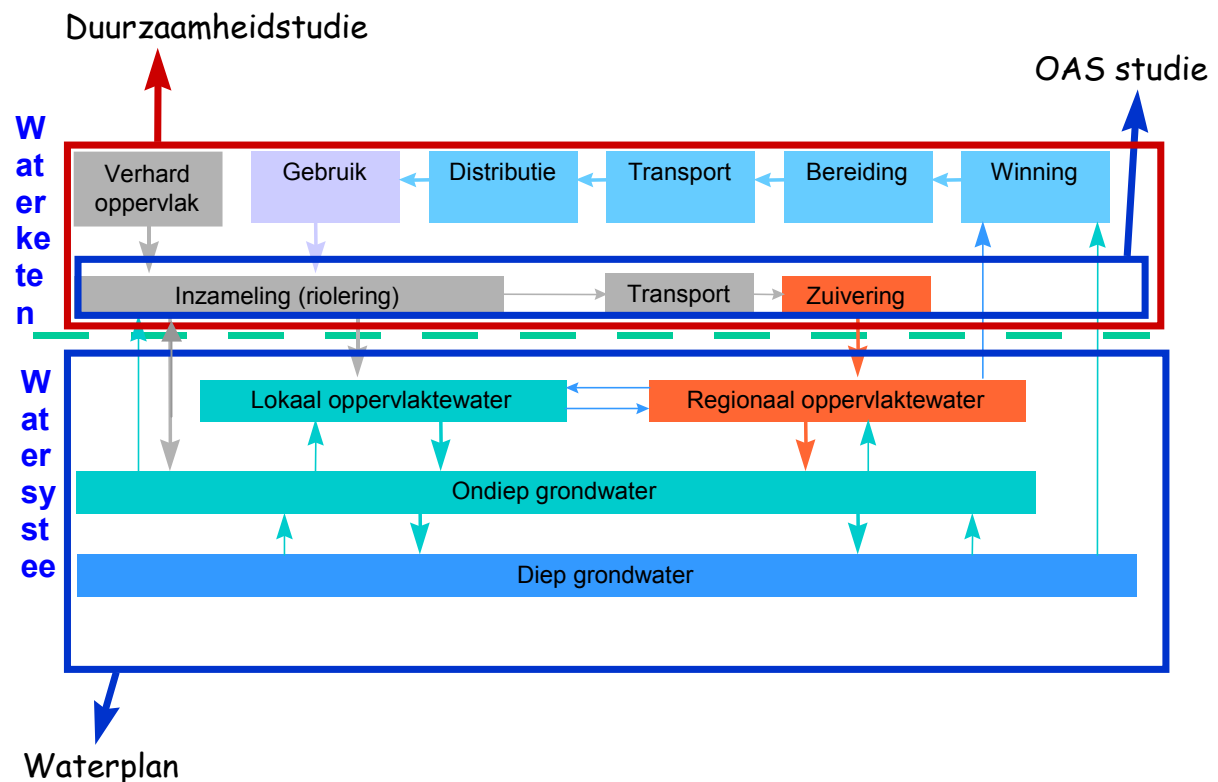
1	Inleiding	3
	Leeswijzer	4
2	Doelstelling	5
3	Het studiegebied.....	6
4	Deelnemers, belangen en spelregels	7
4.1	Rol van de betrokken deelnemers.....	7
5	Evaluatieproject STOWA	11
5.1	Inleiding en achtergrond.....	11
5.2	Doelstelling van de evaluatie.....	11
5.3	Aanpak.....	11
5.4	Planning en status.....	11
6	Projectorganisatie.....	12
6.1	Projectorganisatie.....	12
6.2	Projectplanning.....	13
7	Financiering	14
8	Communicatie en Publiciteit.....	15
9	Afsluitend.....	16

1 Inleiding

Het Nationaal Initiatief Duurzame Ontwikkeling (NIDO) is een door ICES/KIS 2 gefinancierde stichting die tot doel heeft om sprongen in duurzame ontwikkeling te stimuleren door middel van het creëren van programma's die elk op een bepaald thema zijn gericht. Eén van de programma's van NIDO is "Waarden van Water", de winnende inzending van TNO-MEP voor de door NIDO georganiseerde "Sprongprijs 2000". Het doel van dit programma is om concepten voor duurzaam stedelijk waterbeheer te ontwikkelen op basis van het uitgangspunt dat de verschillende waarden van water herkend en benut moeten worden. Het programma heeft een sterk praktijkkarakter: in twee zogenaamde sprongprojecten worden praktijkprojecten opgezet, samen met enkele lokale stakeholders rondom enkele locaties. Het NIDO programma is opgebouwd rondom twee projecten waarin in de praktijk in samenwerking met lokale actoren wordt onderzocht hoe duurzaamheid vorm te geven is in stedelijk waterbeheer. In het voorjaar van 2001 zijn door NIDO en Uitwaterende Sluizen de mogelijkheden verkend om rondom de Zuiveringskring Zaandam-Oost een zogenaamd "sprongproject" op te zetten. Het consortium is daarna uitgebreid met de Gemeente Zaanstad, PWN, DHV Water en STOWA. Het resultaat is het onderhavige startdocument, waarin de contouren van het project zijn geschetst. Het doel is om in een landelijk voorbeeldproject een integrale lange-termijn visie voor de waterketen in bestaand stedelijk gebied te ontwikkelen, die richting kan geven aan maatregelen op de korte termijn.

De zuiveringskring Zaandam-Oost is geschikt als pilot locatie omdat hij representatief is voor bestaand stedelijk gebied en er een aantal problemen dat in deze gebieden speelt samenkomt. Het gaat hier om bestaand stedelijk gebied met circa 60.000 inwoners en veel voedingsmiddelenindustrie aan de oostzijde van de Zaan. De Gemeente Zaanstad en Uitwaterende Sluizen hebben in een eerdere studie voor het overige gedeelte van de gemeente Zaanstad al samengewerkt. Het ging hier echter uitsluitend om het afvalwater gedeelte van de waterketen. Het voorliggende voorstel betreft de gehele waterketen.

Gelijktijdig aan de Duurzaamheidstudie wordt een optimalisatiestudie uitgevoerd voor de afvalwaterketen in dit gebied. In een optimalisatiestudie wordt een afweging gemaakt tussen het nemen van maatregelen in de riolering of op de rioolwaterzuiveringsinstallatie met als doel om tegen de laagst maatschappelijke kosten en vóór 2005 aan de basisinspanning (50 % emissiereductie vanuit de riolering) te kunnen voldoen.

In bovenstaande afbeelding is de duurzaamheidstudie gesitueerd naast bestaande planvormen en studies. De duurzaamheidstudie is breder dan een gewone optimalisatiestudie:

- de duurzaamheidstudie omvat de hele waterketen;
- de duurzaamheidstudie heeft een langere tijdshorizon dan tot 2005.

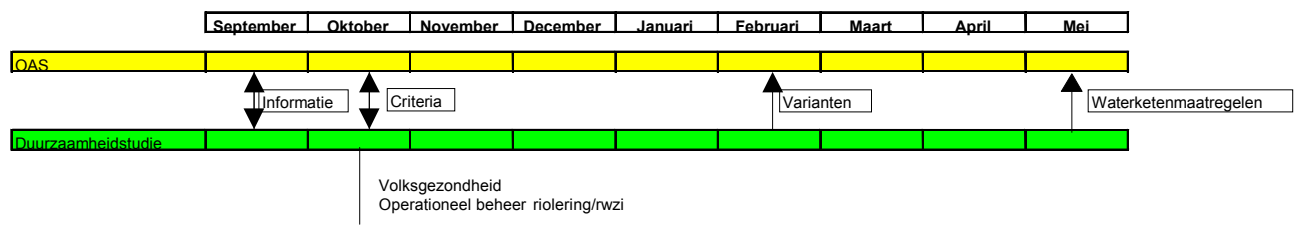
Het parallel lopen van de duurzaamheidstudie aan het OAS-traject heeft zowel voor- als nadelen. De voordelen zijn:

- informatie uit het OAS-traject kan mogelijk ingezet worden;
- het positieve effect van de duurzaamheidsmaatregelen kan worden verdisconteerd in de optimalisatiestudie;
- integrale planvorming en uitvoering van de duurzaamheids- en optimalisatie maatregelen kan tot kostenbesparingen leiden.

Aandachtspunten zijn:

- neiging tot beperking tot afvalwaterketen;
- te strakke planning, waardoor kansen worden gemist.

Hieronder staan de interactiemomenten tussen de twee studies aangegeven. Zie ook de Plannen van Aanpak behorende bij de projecten.

Naast deze twee parallel lopende projecten is er nog een derde project dat gelieerd is aan de duurzaamheidstudie, namelijk dat van STOWA. STOWA heeft het voornemen een project te starten dat de duurzaamheidstudie Waterketen Zaandam-Oost evalueert en monitort om knelpunten en kansen die tijdens het proces naar voren komen vast te leggen. Het doel van dit STOWA project is om de resultaten van de duurzaamheidstudie landelijk uit te dragen (kennisoverdracht). De duurzaamheidstudie genereert dan ook de nodige publiciteit.

Essentieel voor het welslagen van de duurzaamheidstudie is dat de studie gemeenschappelijk gedragen wordt. Daartoe wordt in de studie maximale transparantie nagestreefd. De voor de deelnemers belangrijke beslismomenten worden helder aangegeven. De bestuurders worden in de gelegenheid gesteld om, daar waar in het kader van de studie fundamentele beslissingen moeten worden genomen, zich hierover vooraf uit te spreken. Ook daar waar van deelnemers in financieel opzicht bindende uitspraken worden verwacht, worden deze eerst aan de bestuurders voorgelegd. Iedere partij zal dat afzonderlijk volgens de eigen bestaande procedures doen. Gemeenschappelijk draagvlak kan alleen bestaan indien bij alle kernpartijen afzonderlijk draagvlak aanwezig is en zij dit uitdragen door actieve participatie.

Het bestuur van NIDO heeft in mei 2001 het programmaplan “Waarden van water” goedgekeurd. Aan de hand van dit Startdocument besluiten de directie van PWN en de bestuurders van de gemeenten Zaanstad, Landsmeer en Oostzaan en Uitwaterende Sluizen tot het uitvoeren van het project.

Leeswijzer

In hoofdstuk 2 wordt de doelstelling verder uitgewerkt. Dit doel is in algemene termen beschreven. Hoofdstuk 3 beschrijft de diverse ontwikkelingen die in het studiegebied spelen en waar in deze studie oplossingen voor gevonden dienen te worden. In hoofdstuk 4 wordt aandacht besteed aan het belang dat de diverse deelnemers hebben in de studie, aan de uitgangspunten die zij hanteren en de beoogde resultaten. Hoofdstuk 5 heeft betrekking op de rol van STOWA bij het project. De projectorganisatie, de financiering en de communicatie en publiciteit komen vervolgens in de hoofdstukken 6,7 en 8 aan bod.

2 Doelstelling

Het doel van deze duurzaamheidstudie is om te komen tot een waterketenplan, waarbij niet het behalen van de laagste maatschappelijke (korte termijn) kosten als enig uitgangspunt moet dienen, maar de duurzaamheid in brede zin en op lange termijn. Uit deze studie moeten maatregelen voortvloeien die niet alleen voldoen aan de huidige milieueisen, maar veel verder reiken en anticiperen op zowel toekomstige eisen aan de waterketen (duurzaam) als trends voor de komende decennia (o.a. inwonersaantal, drinkwatergebruik, einde levensduur woonwijken en rioolstelsels, verwachte technologische ontwikkelingen, etcetera). Deze studie ontwikkelt een integrale lange termijn visie voor de waterketen, die richting geeft aan maatregelen op korte termijn (bijvoorbeeld de Optimalisatiestudie). Het samenwerken van alle actoren in de waterketen aan een gezamenlijke, integrale toekomstvisie maakt dit project uniek en verleent het de status van landelijk voorbeeldproject. Ook de vertaling van een lange termijn visie naar (concrete) korte termijn maatregelen maakt de studie uniek. De samenwerking met het Nationaal Initiatief Duurzame Ontwikkeling (NIDO), met de STOWA (onder voorbehoud) en met diverse kennisinstellingen garandeert dat alle benodigde kennis en ervaring om de studie te doen slagen aanwezig is.

3 Het studiegebied

In het beheersgebied van de rwzi Zaandam-Oost (bestaande uit de gemeenten Zaanstad, Landsmeer, Oostzaan en Waterland) doet zich een aantal korte termijn problemen voor: de eis om aan de basisinspanning en aan het kwaliteitsspoor te voldoen; een aanpassing in de drinkwatervoorziening en een verouderde RWZI.

Daarnaast moet op korte termijn een deel van het rioolstelsel van Zaandam vervangen worden.

Zowel de gemeente Zaanstad als Uitwaterende Sluizen moeten vóór 2005 aan de basisinspanning voldoen. De maatregelen die in de gemeentelijke rioleringen moeten worden getroffen zijn beschreven in het Basis Rioleringsplan (BRP) en bestuurlijk vastgesteld in het Gemeentelijk Rioleringsplan (GRP). Bij Uitwaterende Sluizen zijn de benodigde maatregelen technisch en financieel beschreven in het basis zuiveringstechnisch plan (BZP).

PWN heeft de aanvoer van drinkwater naar Zaandam gewijzigd. Als gevolg van deze wijziging zijn twee reinwaterkelders (elk 4000 m³) in de toekomst niet meer nodig. Deze twee niet gebruikte reinwaterkelders zouden bijvoorbeeld ingezet kunnen worden voor hergebruik van gezuiverd afvalwater. Daarnaast is PWN op zoek naar manieren om doelmatiger om te gaan met ander water, bijvoorbeeld het leveren van industrieel proceswater. Om de drinkwaterkwaliteit beter te garanderen zal in de toekomst het drinkwaternet worden aangepast aan nieuw te ontwikkelen ontwerpcriteria.

De riolering in de woonkern Zaandam-Oost bereikt langzaam maar zeker de verwachte technische levensduur en de gemeente Zaanstad staat dan ook aan de vooravond van een grootschalige vernieuwing van het rioolstelsel. Het betreft een gemengd rioolstelsel. De gemeente is van plan om een structuurvisie riolering en een stedelijk waterplan op te stellen.

De rwzi Zaandam-Oost bestaat voor een deel nog uit oxidatiebedden. Dit is een verouderde techniek, waarmee de huidige normen niet meer kunnen worden bereikt. In ieder geval is structurele aanpassing vereist.

Naast de basisinspanning zullen alle bovengenoemde gemeenten in samenwerking met Uitwaterende Sluizen uiteindelijk moeten voldoen aan het waterkwaliteitsspoor.

Daarnaast speelt er op de middellange termijn een aantal zaken, waarop de gemeenten, het hoogheemraadschap en PWN voorbereid moeten zijn. De huidige trend van streven naar duurzaamheid en aanscherpen van milieunormen zal ervoor zorgen dat de druk op de afvalwaterketen om de milieubelasting te reduceren in de toekomst steeds groter wordt. Ook voor waterbedrijven wordt de druk om duurzame bronnen te gebruiken voor de bereiding van drinkwater steeds groter. Samenwerking tussen actoren in de waterketen is een trend en zal in de toekomst steeds meer worden gestimuleerd, maar de daadwerkelijke kansen en knelpunten voor samenwerking zijn nog niet (altijd) duidelijk. Deze studie beoogt om gezamenlijk een lange termijnvisie op duurzame inrichting en beheer van de waterketen te ontwikkelen die richtinggevend is voor maatregelen op de korte termijn. Dit betekent dat de deelnemers inzicht krijgen in de problemen en kansen die zich in de toekomst voor zullen doen en inzicht krijgen in de kansen en mogelijkheden voor samenwerking in de keten. Dit betekent dat het voorgestelde project verder gaat dan de optimalisatiestudie.

4 Deelnemers, belangen en spelregels

4.1 Rol van de betrokken deelnemers

De kernactoren, zijnde de gemeenten Zaanstad, Landsmeer en Oostzaan, NIDO, PWN en Uitwaterende Sluizen, nemen het op zich om alle benodigde informatie te verzamelen, te verwerken en te interpreteren. Zij ondernemen de nodige acties zoals het uitnodigen van andere partijen, brochures schrijven, het informeren van de pers en belangstellenden en uiteindelijk het opstellen van de studie.

De andere deelnemers hebben een minder actieve rol in het hele proces. STOWA heeft aangegeven bereid te zijn om een evaluatie van dit sprongproject te laten uitvoeren (zowel technisch-inhoudelijk als procesmatig), om op deze manier de leerervaringen, knelpunten, kansen en oplossingen vast te leggen. STOWA wil de resultaten onder alle partijen in de waterketen verspreiden.

De provincie, Rijkswaterstaat en de gemeente Waterland verlenen hun medewerking en leveren informatie op verzoek van de kernactoren, voor zover dit binnen de grenzen van hun mogelijkheden ligt.

Deskundigen en belanghebbenden uit de Nederlandse waterwereld, zoals bijvoorbeeld de brandweer, worden uitgenodigd voor in totaal zes workshops om zodoende de kennis en ervaring uit heel Nederland te inventariseren en te benutten.

Via een brochure worden deze mensen uitgenodigd om aan deze workshops deel te nemen. Vervolgens worden de workshops zodanig ingericht dat de deelnemers onder optimale omstandigheden zoveel mogelijk ideeën genereren. Alle verzamelde informatie wordt in een rapport verwerkt.

Uiteindelijk worden ook de haalbare ideeën in de optimalisatiestudie als extra variant verwerkt.

Behalve de workshops organiseert NIDO drie bijeenkomsten van een klankbordgroep waar deskundigen uit het hele land zitting in hebben.

Door middel van krantenartikelen en brochures worden overige belangstellenden en belanghebbenden, zoals onder andere makelaars en burgers, geïnformeerd.

4.2 Aandachtspunten voor de waterketenpartners

Deze aanpak van de waterketen is totaal nieuw en derhalve uniek in Nederland. De deelnemers gaan in dit project gezamenlijk naar de volledige waterketen kijken om tot adequate maatregelen te komen die generaties lang hun vruchten afwerpen. Het onderzoek zal zich richten op de volgende punten, waarbij zoveel mogelijk het proces in de waterketen wordt gevolgd:

- Collectieve en/of individuele winning en zuivering van water voor drink- en industriewatervoorziening;. Hierbij wordt nagegaan welke optimalisatie te behalen is bij verdere centralisatie of juist decentralisatie van de winning en zuivering van water.
- Zuivering van water voor industrieel gebruik. De industrie heeft vaak een andere kwaliteit water nodig dan drinkwater. Nagegaan wordt welke voordelen te behalen zijn bij het leveren van verschillende soorten (industrie)water en bij het decentraal opwerken van een basiskwaliteit tot een meer of minder hoogwaardige kwaliteit.
- Transport en opslag van water voor consumptie en industrie. Er wordt uitgezocht of centrale opslag in alle gevallen de beste oplossing is. Twee reinwaterkelders in Zaanstad zijn binnenkort voor de drinkwatervoorziening niet meer nodig. Deze kelders kunnen misschien worden ingezet voor opslag van ander water of voor extra berging in de rioolwaterafvoer.
- Distributie van schoon drinkwater naar de afnemers. Om te voorkomen dat de kwaliteit van het water in het distributienet verslechtert worden nieuwe ontwerprichtlijnen ontwikkeld. Op termijn zal het drinkwaterdistributienet aan deze nieuwe inzichten worden aangepast. De brandblusvoorziening is vooral bij kleinere distributieleidingen snel maatgevend. Verlaging van de brandblusvoorziening vanuit het distributienet levert dan ook een verbetering van de doorstroming van de leidingen op.
- De behoefteontwikkeling aan verschillende soorten water voor de verschillende afnemers (huishoudens, industrie, brandweer). De benodigde hoeveelheid van ieder soort water is bepalend voor de toekomstige infrastructuur.
- De collectieve inzameling van afvalwater middels het rioolsysteem.
- Collectieve en/of individuele afvoer en verwerking van afvalwater.

- Alternatieven voor vervoer en verwerking van afvalwater.
- Gemalen.
- Persleidingen.
- Rioolwaterzuiveringinstallaties.
- Overstorten; bergbezinkbassins.
- Gescheiden afvalwater- en regenwaterafvoer.
- Regenwater. De behandeling van regenwater is een vraagstuk op zichzelf. Volgens de huidige inzichten is vergaand afkoppelen altijd lonend. De manier waarop in het gebied vervolgens wordt omgegaan met deze waterstroom kan waarschijnlijk worden verbeterd. Hier ligt een belangrijk raakvlak van de waterketen met het watersysteem.
- Lozing van effluent. Nagegaan wordt welke kansen er liggen om het effluent verder (dan de wettelijke eisen) te zuiveren en eventueel via hergebruik nuttig aan te wenden.
- Hergebruik van effluent
- Verwerking van reststoffen die in de gehele waterketen vrijkomen. Gezocht wordt naar (alternatieve) vormen van slibverwerking.

Iedere deelnemer is verantwoordelijk voor de aandachtspunten op zijn eigen vakgebied, maar de samenwerking zal een keur aan ideeën en nieuwe inzichten genereren. Zo heeft PWN bijvoorbeeld twee reinwaterkelders die binnenkort niet meer gebruikt worden en kampt de gemeente Zaanstad met een slappe ondergrond. Voor deze problemen gaan nu innovatieve en duurzame oplossingen gevonden worden, terwijl in een conventionele studie volstaan zou worden met zo goedkoop mogelijke korte termijn oplossingen. Nu heeft de gemeente Zaanstad de kans een watersysteem en rioolsysteem te krijgen dat werkelijk gewenst is en krijgen PWN en Uitwaterende Sluizen de gelegenheid hun systemen beter op elkaar af te stemmen en mogelijk te integreren.

4.3 Resultaten en belang voor de deelnemers

Resultaten	van belang voor:			
	PWN	Zaanstad Landsmeer Oostzaan	US	NIDO STOWA
inzicht hoe een duurzame waterketen er op lange termijn uit kan zien; wat een concretisering van doelstelling betekent	X	X	X	X
inzicht in het traject om vanuit de huidige situatie (2001) de gewenste lange termijn situatie te bereiken door het benutten van toekomstige kansen (transitietraject)	X	X	X	
algemeen inzicht in wat duurzaamheid kan betekenen voor de verantwoordelijkheid als beheerder van een deel van de waterketen	X	X	X	X
verdere verkenning van synergie onderling	X	X	X	X
publiciteit op het gebied van duurzame ontwikkeling	X	X	X	
voor korte termijn (2005) concrete maatregelen voor optimalisatie van de afvalwaterketen waarbij duurzame criteria worden gehanteerd, dus naast economische aspecten ook maatschappelijke aspecten	X	X	X	
inzicht in wat een duurzame waterketen in de praktijk betekent	X	X	X	X
inzicht in kansen en belemmeringen bij het in de praktijk uitwerken van duurzaamheid als uitgangspunt voor de waterketen				X
mogelijkheid om korte termijn doelstellingen af te stemmen met lange termijn doelstellingen		X	X	
mogelijk op termijn een aanzet tot een tweede generatie optimalisatiestudies waarbij verder wordt gekeken dan de afvalwaterketen				X
landelijke uitstraling	X	X	X	

4.4 **Beleid en uitgangspunten**

Bij de start van de duurzaamheidstudie worden de waterkwaliteitsdoelstellingen in het plangebied met de betrokkenen vastgesteld. Van grof naar fijn speelt hierbij het volgende beleid:

- het veiligstellen van drinkwatervoorziening op korte en lange termijn;
- kostenverlaging van de drinkwatervoorziening (bench mark);
- beschikbaarheid van bluswater moet verzekerd zijn.
- de reductie van vuilemissies door rioolstelsels, opgenomen in de Vierde Nota Waterhuishouding, basisinspanning: voldoen aan het referentiestelsel (emissiespoor); de basisinspanning komt voort uit het rijksbeleid.
- functiedoelstellingen Provincie: Waterhuishoudingsplan "Stilstaan bij stromen";
- functiedoelstellingen Uitwaterende Sluizen en inliggende waterschappen: 2e Waterbeheersplan;
- functiedoelstellingen gemeenten: zorgplicht riolering;
- functies uitgaande van de gebruiksdoelen van het oppervlaktewater, bijvoorbeeld aanvullende eisen om het ambitieniveau voor de waterkwaliteit in een bepaald gebied te bereiken;
- landinrichting: rekening houden met ruilverkavelingen;
- (wettelijke) lozingseisen rwzi;

Het beleid wordt opgesteld naar aanleiding van diverse wettelijke raamwerken. Dit zijn bijvoorbeeld:

- wet Milieubeheer: hieruit volgt de zorgplicht van de gemeente voor de doelmatige inzameling en transport van afvalwater binnen haar grondgebied (art. 10.16a WM);
- Wet Verontreiniging Oppervlaktewateren: vergunningplicht;
- Reglement van bestuur van Uitwaterende Sluizen: zorg voor de kwaliteit van het oppervlaktewater, inclusief de bouw en beheer van rwzi's;
- Wet op de Waterhuishouding: peilbesluiten; waterbeheersplannen en de Vierde Nota Water-huishouding;
- Waterleidingwet
- Waterschapswet: keur etc.

Uitgangspunten voor de duurzaamheidstudie zijn:

PWN:

- drinkwatervoorziening gewaarborgd in de (verre) toekomst
- kansen voor samenwerking in waterketen verkennen

Gemeente Zaanstad, Oostzaan, Landsmeer en Waterland:

- Maatregelen volgens het Basisrioleringsplan van de gemeenten en de vertaling van deze maatregelen naar investeringen
- zicht op toekomst voor hun dure rioolstelsel

Hoogheemraadschap Uitwaterende Sluizen:

- Maatregelen en investeringen die Uitwaterende Sluizen in het kader van de basisinspanning moet verrichten, zoals deze zijn bepaald in het Basis Zuiveringstechnisch Plan.
- Voldoen aan de basisinspanning en effluenteisen van de rwzi.
- Effectuering van het plan vóór 2005.
- Toepassen van het waterkwaliteitsspoor.
- Het toepassen van een watersysteembenadering.

4.5 **Spelregels**

De duurzaamheidstudie wordt procesmatig benaderd, d.w.z. dat bij aanvang van de studie de uiteindelijke uitkomst nog helemaal niet bekend is; alleen de aanpak wordt van tevoren vastgesteld. Deze aanpak is beschreven in onderliggend projectplan. Omdat het redelijkerwijs niet mogelijk is om prognoses te stellen is het belangrijk dat er uitgangspunten worden afgesproken die gehanteerd gaan worden ten aanzien van het proces, de zogenaamde

spelregels. Daarnaast zijn er bepaalde thema's die in ieder geval moeten worden behandeld ten aanzien van het proces.

De voornaamste spelregels zijn:

- handhaving van hoog ambitieniveau
- expliciete uitspraken m.b.t. keuzes en argumenten
- expliciete benoeming van kansen en belemmeringen
- onderscheid maken tussen korte (2005) en lange (2050) termijn t.a.v. ambitie
- het betrekken van externe expertise en stimuli
- mogelijkheid creëren om zoveel mogelijk maatregelen daadwerkelijk te implementeren
- opdoen van kennis door alle deelnemers in een stimulerende sfeer gedurende het proces
- eerst ideeën genereren en daarna pas de haalbaarheid voor dit gebied in beeld brengen

4.6 Thema's

Thema's die op voorhand door de deelnemers belangrijk worden gevonden en dus in elk geval moeten worden meegenomen, zijn:

- zo min mogelijk schoon water naar de rioolwaterzuiveringsinstallatie
- leveren ander water (industriewatervoorziening)
- hergebruik afvalwater
- verplaatsen industrie (concentreren of juist niet!)
- optimaal gebruik maken van de waterketen-infrastructuur van alle participanten

5 Evaluatieproject STOWA

5.1 Inleiding en achtergrond

Bij de opzet en implementatie van waterketenprojecten speelt samenwerking tussen de betrokken actoren een cruciale rol. Naast een goede invulling van de technische aspecten is “het proces” dat tussen de actoren op gang komt dan ook van doorslaggevend belang voor het formuleren en implementeren van technieken en concepten ter verbetering van de waterketen. De waterketenprojecten die de afgelopen jaren zijn gestart hebben meestal een duidelijk zwaartepunt bij de technische uitwerking van kansen en randvoorwaarden. In deze Duurzaamheidstudie echter is het samenwerkingsproces een absoluut nieuwe en unieke component. Met name bij de praktische uitwerking en de daadwerkelijke inpassing van maatregelen in een gemeente kunnen vervolgens problemen rond de samenwerking van de actoren ontstaan waardoor de implementatie stagneert. Door van het begin af aan de verantwoordelijkheden en competenties, vertrouwen, doelstellingen, prioriteiten en motivaties, etc. te monitoren en te evalueren zal hiervan een beter beeld bij de actoren ontstaan en wordt een stevigere basis onder een verdere samenwerking gelegd.

5.2 Doelstelling van de evaluatie

Het doel van de evaluatie, die aan STOWA ter financiering wordt voorgesteld, is om de procesmatige en inhoudelijke leerervaringen die in het sprongproject worden opgedaan, vast te leggen, te veralgemeniseren (indien relevant), en landelijk te verspreiden.

5.3 Aanpak

Voor de uitvoering van het project wordt een consultant gezocht, die bij voorkeur goede kennis heeft van processen én voldoende kennis heeft van de stedelijke waterketen. De consultant zal de verschillende bijeenkomsten binnen het sprongproject als waarnemer bijwonen, en leerpunten noteren. Hierbij kan gedacht worden aan:

- Commitment en draagvlak bij de verschillende deelnemers;
- Samenwerking tussen verschillende deelnemers (waterketenactoren);
- Het proces, waar zijn verbeteringen mogelijk?
- Knelpunten tussen deelnemers, of conflicterende belangen/ doelstellingen;
- Kansen die door samenwerking ontstaan;
- Kennisleemten, die het proces kunnen hinderen;

Op basis van de waarnemingen zullen twee documenten worden geschreven:

- Een procesmatige evaluatie, waarin aanbevelingen staan over de mogelijkheden voor samenwerking in de waterketen, en het proces om deze samenwerking in optimalisatiestudies vorm te geven;
- Een technische evaluatie, Hierin wordt aandacht besteed aan wat duurzaamheid betekent voor de waterketen, welke (technische) kansen en knelpunten er zijn en hoe deze benut resp. omzeild kunnen worden, en wat kennisvragen zijn die beantwoord moeten worden.

De precieze invulling zal verder in overleg met de uitvoerder worden gemaakt.

5.4 Planning en status

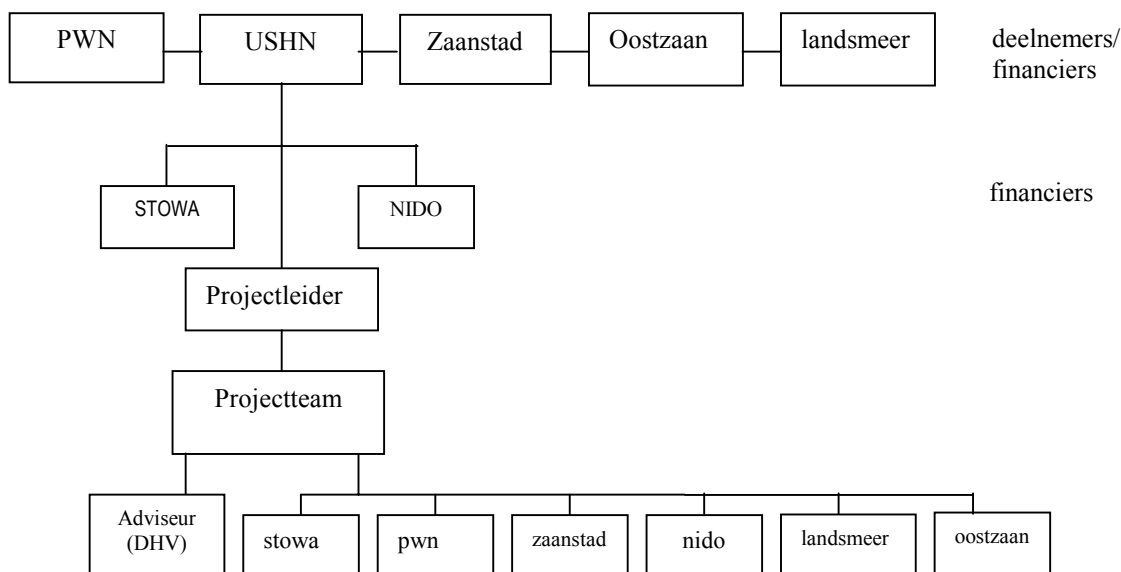
Het is wenselijk dat het evaluatieproject een complementaire planning heeft en dat het sprongproject vanaf het eerste begin gevolgd wordt.

De STOWA zal het project in oktober voorleggen aan haar programmacommissie waterketen; bij een positieve beoordeling zal de STOWA de besproken evaluatie financieren (geschatte kosten ca. Kf 100.)

6 Projectorganisatie

6.1 Projectorganisatie

Via het Startdocument wordt door PWN, de gemeenten Zaanstad, Oostzaan en Landsmeer en Uitwaterende Sluizen de intentie uitgesproken dat de duurzaamheidstudie wordt uitgevoerd binnen de onderstaande planning en financiering. Deze deelnemers leveren ook de benodigde personele capaciteit om deze duurzaamheidstudie te doen.

Het kernteam wordt gevormd door PWN, Zaanstad, Landsmeer, Oostzaan, Uitwaterende Sluizen (de beheerders van de waterketen), NIDO en STOWA (de financiers van het onderzoek) en DHV (het adviesbureau dat het onderzoek uitvoert). Het kernteam organiseert de workshops, stuurt het project, onderhoudt het contact met de optimalisatiestudie, informeert de besturen en communiceert met de omgeving.

Het sectorhoofd AWKB (Uitwaterende Sluizen) fungeert als opdrachtgever. Alle afwijkingen van het budget of de planning worden gecommuniceerd met de opdrachtgever. De opdrachtgever besluit tot het wel of niet accorderen van de afwijking. Vervolgens worden de bestuurders geïnformeerd en worden adequate maatregelen voorgesteld, bijvoorbeeld een verzoek om een aanvullend krediet.

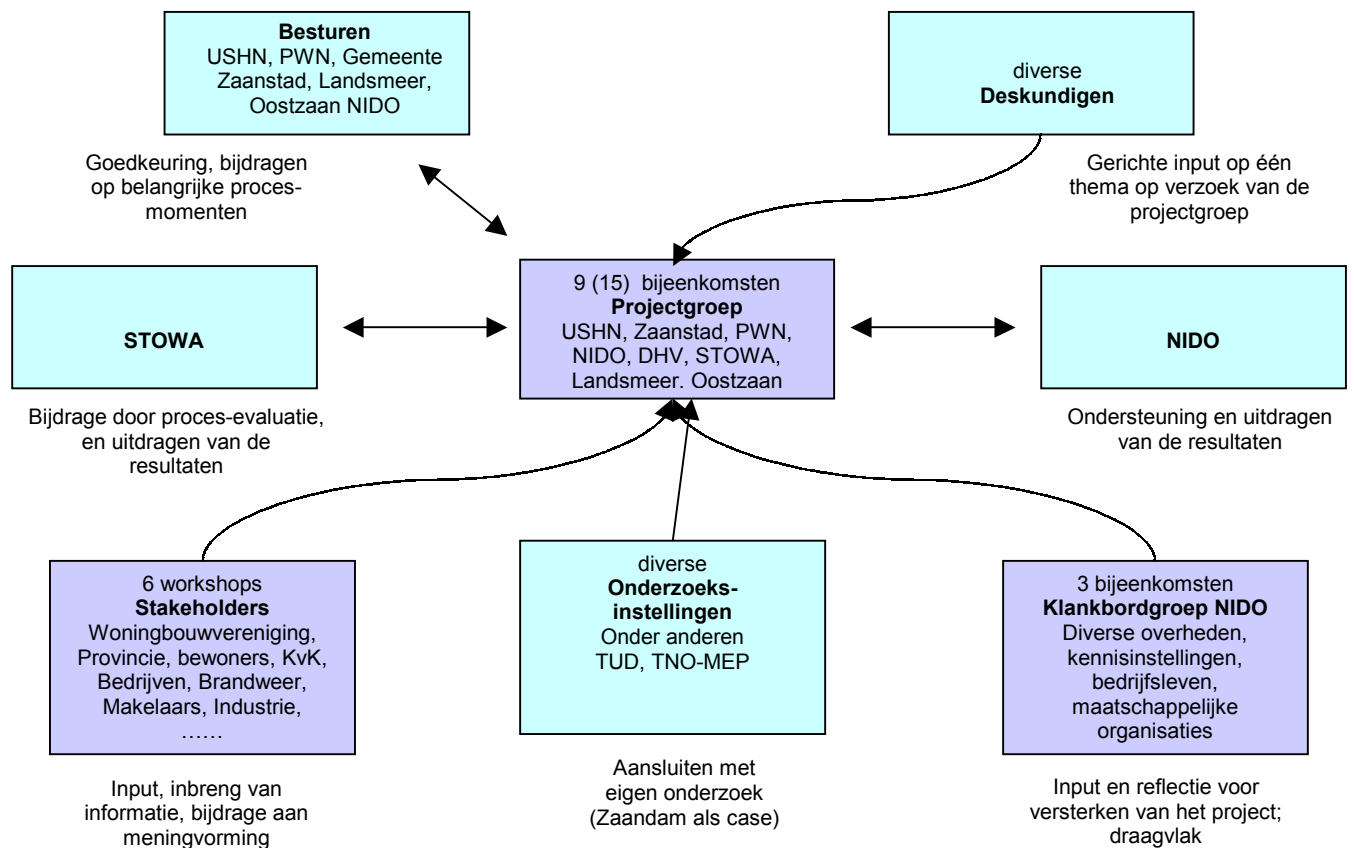
De workshops worden bijgewoond door PWN, Zaanstad, Landsmeer, Oostzaan, Uitwaterende Sluizen (de beheerders van de waterketen), NIDO en STOWA (de financiers van het onderzoek), DHV (het adviesbureau dat het onderzoek uitvoert), de gemeente Waterland, Waterschap de Waterlanden, Provincie Noord-Holland, Rijkswaterstaat Noord-Holland. Daarnaast worden landelijke vertegenwoordigers van adviesbureaus, universiteiten, drinkwaterbedrijven, gemeenten en waterschappen uitgenodigd deel te nemen aan de workshops.

Tijdens de duur van het project worden drie Klankbordgroepen georganiseerd in november, januari en april. De Klankbordgroep bestaat uit 30 landelijke vertegenwoordigers van adviesbureau, universiteiten, drinkwaterbedrijven, gemeenten en waterschappen.

6.2 Projectplanning

De duurzaamheidstudie is in een aantal fasen onder te verdelen. In de loop van het proces zijn de volgende beslismomenten te onderscheiden: Startdocument; Opdrachtverleningsdocument; Resultaatdocument; Duurzaamheidsvereenkomst. Na iedere projectfase wordt een dergelijk beslisdocument ter besluitvorming voorgelegd aan de gezamenlijke betrokken besturen.

De planning van de duurzaamheidstudie loopt min of meer gelijk aan de optimalisatiestudie. Op 1 juli 2002 is de duurzaamheidstudie afgerond.

7 Financiering

De studie wordt gedragen door PWN, de gemeenten Zaanstad, Landsmeer en Oostzaan, Uitwaterende Sluizen en NIDO. De kosten worden als volgt verdeeld: NIDO draagt f150.000,- bij, Oostzaan draagt f15.000,- bij en Landsmeer f10.000,- en het resterende bedrag wordt door de overige deelnemers gelijkmatig gedragen.

De advieskosten bedragen f210.000,-. Dit is een plafondbedrag; voor eventueel meerwerk worden na overleg in het kernteam aanvullende opdrachten gegeven.

De bijkomende kosten voor inhuur van gastsprekers, huur van vergaderruimtes en het maken van folders bedragen f75.000,-.

De externe kosten bedragen dus totaal f285.000,-.

De advieskosten voor technische berekeningen bedragen f85.000,-.

Het totale bedrag komt nu op f370.000,-. Dit komt neer op f65.000,- voor PWN, Zaanstad en Uitwaterende Sluizen ieder.

Personeelskosten worden door de organisaties zelf gedragen. Dit geldt zowel voor de kosten die gemaakt worden door deel te nemen aan het projectteam, als voor de kosten die gemaakt worden in verband met het verzamelen van de benodigde gegevens en het bijwonen van de zes workshops en de drie klankbordgroepen.

8 Communicatie en Publiciteit

Het feit dat het hier gaat om een NIDO project brengt op zichzelf al veel publiciteit met zich mee. Ook de mogelijke participatie van STOWA zorgt voor landelijke bekendheid.

Belangrijk is dat tijdens de workshops zoveel mogelijk informatie wordt verzameld en dat daarvoor de juiste mensen aanwezig zijn. De deelnemers worden uitgenodigd middels een aansprekende brochure en een vooraankondiging in de vakbladen.

De besturen van PWN, Uitwaterende Sluizen en de gemeenten Zaanstad, Landsmeer en Oostzaan worden via beslisdocumenten op de hoogte gehouden van de voortgang en ze krijgen diverse keuzes voorgelegd. Daarnaast wordt de bestuurders gevraagd om deel te nemen aan de workshops.

Het project wordt vanuit NIDO begeleid door een klankbordgroep bestaande uit een groep deskundigen en bestuurders van de gemeenten en belangenverenigingen die tijdens het proces drie maal op de hoogte worden gebracht van het verloop van de studie. Hun opmerkingen kunnen eventueel leiden tot bijsturing.

De resultaten van de studie zijn openbaar en worden via twee artikelen in de vakbladen gecommuniceerd aan vakgenoten en er zullen er presentaties gegeven worden op diverse symposia. Natuurlijk zullen ook de gebruikers, zoals de burgers, brandweer en industrie regelmatig op de hoogte worden gehouden van het proces. Krantenartikelen en huis aan huis verspreide pamfletten zullen hier garant voor staan.

9 Afsluitend

Deze duurzaamheidsstudie zal een totaal nieuw tijdperk in waterland inluiden. Een tijdperk waarin een onconventionele en tegelijkertijd degelijke en duurzame waterketen garant staat voor schoon water en een schoon milieu. Een tijdperk waarin we onze kinderen en kleinkinderen nog zorgeloos uit de kraan kunnen laten drinken en in de vijver laten zwemmen. Een tijdperk waarin vee uit de sloot kan drinken. Een tijdperk waarin wij ons niet hoeven af te vragen of er morgen nog wel genoeg schoon water is. We weten dat de waterketen als nooit tevoren perfect geregeld is voor tenminste de komende halve eeuw!

Getekend in zesvoud te Zaandam

Datum: 24 januari 2002

NV PWN Waterleidingbedrijf Noord-Holland:

ir. M.G.M. Blanken
directeur

Gemeente Zaanstad:

L.F. Berkhout
wethouder

Gemeente Landsmeer:

H.H.M. Groen
wnd. burgemeester

Gemeente Oostzaan:

dr. J.M. van Splunter
wethouder

NIDO Nationaal Initiatief Duurzame Ontwikkeling:

Mevrouw dr. ir. N.C.M. Alma-Zeestraten
directeur

Hoogheemraadschap Uitwaterende Sluizen Hollands Noorderkwartier:

J.P.T. Apeldoorn
portefeuillehouder